

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΗΠΩΝ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

15 15:35

Πρόκληση

Οι συμβατικά σχεδιασμένοι αστικοί κήποι και τα πάρκα αποτελούνται σε πολλές περιπτώσεις από μεγάλες συλλογές με μικρή ποικιλία φυτών. Μπορεί έτσι να αποτελούν αισθητική και πολιτισμική υποδομή, χωρίς ωστόσο να τροφοδοτούν με περισσότερες λειτουργίες το αστικό σύστημα.

Αν δεν εφαρμόζονται καλές πρακτικές, οι κήποι αυτοί είναι πιθανό να μειώσουν τη συνολική αξία των οικοσυστημάτων. Για παράδειγμα, η χρήση λιπασμάτων μπορεί εν δυνάμει να βλάψει την ανθρώπινη υγεία, τη χλωρίδα και πανίδα και κατά πιθανότητα να ελαττώσει τη βιοποικιλότητα και τα ενδιαιτήματα.

Ποιά είναι η αξία των πολυλειτουργικών και αειφόρων αστικών κήπων που προσφέρονται για καλλιέργεια στην πόλη (αστικά αγροκήπια) σε σύγκριση με τους συμβατικά σχεδιασμένους παραδοσιακούς αστικούς κήπους;

Ο στόχος του παρόντος ενημερωτικού φυλλαδίου είναι να θέσει τις βασικές κατευθυντήριες γραμμές και να προσφέρει λεπτομερείς πληροφορίες, που θα διευκολύνουν όσους ενασχολούνται με τον σχεδιασμό και τη συντήρηση αγροκηπίων να αναπτύξουν καλές πρακτικές. Προτείνονται διαδικασίες και σχέδια δράσης προκειμένου να επιλυθούν προβλήματα και να επιτευχθούν αποδοτικές λύσεις καλλιέργειας στην πόλη, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις πιθανές κοινωνικές και οικολογικές τους επιπτώσεις.

Οι καλές πρακτικές που παρουσιάζουν πολλαπλά οφέλη για τα οικοσυστήματα (ποσότητα, ποιότητα, κόστος συντήρησης) πρέπει να προσαρμόζονται:

- Στα ενδιαιτήματα που φιλοξενούν ποικίλους οργανισμούς.
- Στην ικανότητα αυτών των ενδιαιτημάτων να παράγουν τροφή και άλλα προϊόντα.
- Στις τοπικές κλιματικές συνθήκες.
- Στη δυνατότητα να παρέχουν επαφή με τη φύση και δραστηριότητες αναψυχής

Εικόνα 2 – Παραγωγικός κήπος για τοπικά και υγιεινά εδώδιμα είδη, Cesis, Latvia. Φωτ.: Avigail Heller

Εικόνα 3 – Οικο-διάδρομος, Λισαβόνα, Πορτογαλία. Φωτ.: Avigail Heller

Μήνυμα προς τους καλλιεργητές

Ο ρόλος των αστικών αγροκηπίων στην παραγωγή τροφίμων (παραγωγικές υπηρεσίες)

- Ως πολυλειτουργικοί καλλιεργήσιμοι χώροι, τα αστικά αγροκήπια παρέχουν νέες ευκαιρίες και προκλήσεις για την παραγωγή εμπορεύσιμων ή μη προϊόντων, τοπικών φρέσκων και υγιεινών τροφίμων, καθώς και φαρμακευτικών και αρωματικών φυτών.

Ο ρόλος των αστικών αγροκηπίων στη βελτίωση της βιοποικιλότητας και των περιβαλλοντικών συνθηκών (ρυθμιστικές υπηρεσίες)

- Δημιουργούν οικο-διαδρόμους μέσα στην πόλη, συνδέοντας μεγάλα αστικά πάρκα με μικρότερους κήπους, από τα πυκνοδομημένα κέντρα μέχρι τα προάστια [1].
- Παρέχουν ποικίλα ενδιατήματα για ζωντανούς οργανισμούς και ενισχύουν την βιοποικιλότητα μέσω της ανάπτυξης ποικίλων φυτικών ειδών [2].
- Η βλάστηση που φιλοξενούν (πχ. εδαφοκάλυψη και ριζικό σύστημα) εμποδίζει την υποβάθμιση του αστικού εδάφους (πχ. διάβρωση).
- Διατηρούν τη γονιμότητα του εδάφους, εμποδίζουν την απώλεια θρεπτικών στοιχείων και βελτιώνουν την αποσύνθεση.
- Ρυθμίζουν την τοπική θερμοκρασία.

Ο ρόλος τους στην ευεξία των καλλιεργητών (πολιτισμικές υπηρεσίες)

- Παρέχουν τη δυνατότητα για άσκηση, εκπαίδευση σε θέματα γεωργίας και προστασίας του περιβάλλοντος.
- Δημιουργούν μια αίσθηση σύνδεσης με το περιβάλλον, την αίσθηση του «ανήκειν», ζωτικότητας και ευεξίας [3] [4].

Συμβουλές

- Βελτιώνουν το τοπίο και λειτουργούν ως χώροι αναψυχής.

Σχέδιο καλλιεργητή

- Χρησιμοποιήστε οδηγούς-πρότυπα για τη δημιουργία του κήπου [5].
- Σχεδιάστε το χώρο τόσο για ατομική όσο και για συλλογική καλλιέργεια.
- Χρησιμοποιήστε ποικιλία φυτών παρά μεγάλες εκτάσεις με περιορισμένα είδη (για τον εμπλουτισμό της επικοινωνίας και των ενδιαιτημάτων).
- Χρησιμοποιήστε φυτά με νέκταρ [6].
- Εξετάστε τα οφέλη και τους κινδύνους για τις οικοσυστημικές υπηρεσίες ώστε να λαμβάνετε υπόψη: 1) την αξία (φυσική ή αγοραστική) των προϊόντων, 2) την ανάγκη για ένα σχέδιο δειγματοληψίας και ανάλυσης των φυσικών πόρων, 3) τους περιορισμούς και την καταλληλότητα της τοποθεσίας (πχ. κλίση εδάφους), 4) τις κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες, μέσα από την αξιολόγηση παραγόντων όπως χρηματοδοτικοί πόροι και τιμές. 5) ισορροπημένες λύσεις σχετικά με τυχόν συμβιβασμούς μεταξύ στόχων (π.χ. οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις μιας νέας συσκευής).

Δράσεις καλλιεργητών και πρακτικές

- Εφαρμόστε πρακτικές για βιώσιμη παραγωγικότητα όπως επιλογή φυτών και εναλλαγή καλλιεργειών προσαρμοσμένων στις συγκεκριμένες τοπικές συνθήκες (πχ. ποιότητα εδάφους και νερού) – κατά προτίμηση “μεθόδους οργανικής παραγωγής”.
- Χρησιμοποιήστε ανακυκλωμένη οργανική ύλη (πχ. κομπόστ) για την ελαχιστοποίηση της χρήσης εξωτερικών – μη ανανεώσιμων πόρων για την αύξηση της εδαφικής γονιμότητας.
- Χρησιμοποιήστε λιγότερα φυτοφαρμάκα και λιπασμάτα για να συντηρήσετε τον κήπο σας με φιλικούς προς το περιβάλλον τρόπους.

Περισσότερα

Αναφορές

- [1] **Mata, D.** 2014. Allotment gardens in Lisbon. Available at: http://www.urbanallotments.eu/fileadmin/uag/media/Lisbon/Lisbon_report_NK8.pdf
- [2] **Matteson K. C., Ascher J. S., & Langellotto G. A.** (2008). Bee richness and abundance in New York city urban gardens. *Annals of the Entomological Society of America*, 101(1), 140-150.
- [3] **Ferris, J., Norman, C. & Sempik J.** 2001. People, land and sustainability: community gardens and the social dimension of sustainable development. *Social Policy & Administration* 35 (5), 559–568.
- [4] **Hassell, M.** 2002. *The Struggle for Eden: Community Gardens in New York City*. Westport: Bergin & Garvey.

Εικόνα 4 – Ενδιαιτήματα και Βιοποικιλότητα, Cesis, Latvia. Φωτ.: Avigail Heller

Εικόνα 5 – Σύνδεση με τη φύση. Haifa, Israel. Φωτ.: Avigail Heller

Μήνυμα προς τους φορείς χάραξης πολιτικής

- Τα αστικά αγροκήπια είναι χώροι που παρέχουν σημαντικά οφέλη όπως: παραγωγικότητα, ρύθμιση (συμπεριλαμβανομένων και ενδιαιτημάτων), πολιτισμικές υπηρεσίες.
- Βελτιώνουν την ανθεκτικότητα και προσαρμοστικότητα των πόλεων σε σχέση με τις κοινωνικές, οικονομικές και οικολογικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν.
- Μπορούν να εξασφαλίσουν τοπική παραγωγή υγιεινών τροφίμων, συμβάλλοντας έτσι στη μείωση της ενέργειας που καταναλώνεται για τη διακίνηση της τροφής. Προσφέρουν χώρο για αναψυχή, δημιουργούν οικοδιαδρόμους, μειώνουν το φαινόμενο της αστικής νησίδας [7], βελτιώνουν την προστασία του εδάφους και τη διαχείριση του νερού, αυξάνοντας τη διήθηση και μειώνοντας την απορροή των ομβρίων (ιδιότητα ιδιαίτερα σημαντική σε περιπτώσεις αβανών και σαθρών εδαφών), ενώ ακόμα βελτιώνουν τη γονιμότητα του εδάφους και την ποιότητα του νερού.
- Λαμβάνοντας υπόψη τα μοναδικά χαρακτηριστικά των αστικών αγροκηπίων και τον τρόπο που συνδυάζουν πολλαπλά οφέλη, οι φορείς λήψης αποφάσεων (πχ. Δήμοι, τοπική αυτοδιοίκηση κτλ) οφείλουν να τα ενσωματώσουν στον αστικό και περιαστικό σχεδιασμό ως «πράσινη υποδομή» που θα συνιστά οικολογική και κοινωνική παράμετρο του αστικού συστήματος.
- Η δημιουργία αστικών κήπων στον πυκνοδομημένο αστικό ιστό μπορεί να βελτιώσει αισθητά την ποιότητα ζωής των κατοίκων.
- Παροχή ετήσιου (ή μακροπρόθεσμου) προϋπολογισμού για τον σχεδιασμό των αστικών αγροκηπίων.

Σύνοψη Πολιτικής

- Ορισμός ομάδας εργασίας με οριζόντια συνεργασία μεταξύ διαφορετικών υπηρεσιών του Δήμου (πχ. Αστικός σχεδιασμός/πολεοδομία, πάρκα και αναψυχή, πολιτισμός, κοινοτική συμμετοχή και εκπαίδευση). Ορισμός από κάθε υπηρεσία τουλάχιστον ενός υπεύθυνου στην ομάδα.
- Ορισμός ομάδων-στόχου ανάλογα με το κοινωνικό – οικονομικό προφίλ και την περιβαλλοντική ευαισθησία και το ενδιαφέρον του καθενός. Προτεραιότητα οφείλεται να δοθεί σε οικογένειες με παιδιά, συνταξιούχους, μετανάστες κτλ.
- Χαρτογράφηση ανοιχτών χώρων, υποβαθμισμένων, εγκαταλελειμμένων ή περιθωριακών περιοχών (π.χ. οι παράπλευρες των δρόμων λωρίδες) ιδιοκτησίας του Δήμου, τμημάτων υφιστάμενων πάρκων που μπορούν να μετασχηματιστούν, σχολικών αυλών και παιδότοπων, ιδιόκτητων περιοχών διαχειριζόμενων από μη κυβερνητικές οργανώσεις.
- Εφαρμογή συγκεκριμένων κανόνων και καταστατικών σχετικά με τις ευθύνες των ενδιαφερόμενων μερών και την τήρηση μιας κοινής οικολογικής συμπεριφοράς.
- Ενσωμάτωση κανόνων από την πλευρά του Δήμου (προσανατολισμένων στις ανάγκες των χρηστών) με αναλυτικούς δείκτες για την προώθηση βέλτιστων πρακτικών.
- Ενσωμάτωση νέων μορφών διακυβέρνησης, τομέων πολιτικής και πλατφόρμες συμμετοχής πολιτών με στόχο τη διευκόλυνση και πολυεπίπεδη πληροφόρηση και εκπαίδευση των ενδιαφερόμενων μερών.

Περαισσότερα

Αναφορές

- [5] **Levi E., Zeikel A., Galon I. & Lev N.** 2013. The secret of the community gardens. Published by Ministry of Agriculture and Rural Development, Israel (In cooperation with Ministry of Health, Ministry of Social Affairs and Social Services, Ministry of Construction and Housing, Ministry of Environmental Protection, JDC Israel, The Society for the Protection of Nature in Israel & Community Gardens, Israel) (in Hebrew).
- [6] **Heller A., Maoz G., Kagan S., Dag A., Zinger A., Amara R., Slavetsky Y., Chercasky P. & Eisikowitch D.** 2016. Nectar plants in Israel. Published by Ministry of Agriculture, Israel.
- [7] **Coen P., Potchner O. & Bitan A.** 2007. Bioclimatology of urban parks in Tel-Aviv. Yaar, 9:40-46 (In Hebrew).

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ

Avigail Heller¹, Ministry of Agriculture and Rural Development, Israel

Paulo Brito da Luz, INIAV - National Institute of Agrarian and Veterinary Research, Portugal

¹υπεύθυνος σύνταξης: avigailheller1@gmail.com

Μετάφραση: Μαρία Παρταλίδου και Ελευθερία Γαβριηλίδου, Τμήμα Γεωπονίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης, parmar@agro.auth.gr

Επιμέλεια: Σοφία Νικολαΐδου

ΣΕΙΡΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΩΝ ΦΥΛΛΑΔΙΩΝ | ΕΚΔΟΣΗ 1 ΜΕΤ. ΕΛΛΗΝΙΚΑ | ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗΣ: 01 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2016

COST (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνεργασίας για την Έρευνα και την Τεχνολογία) είναι ένα πανευρωπαϊκό διακυβερνητικό πλαίσιο. Η αποστολή του είναι να ενισχύσει την επιστημονική και τεχνολογική ανάπτυξη οδηγώντας σε νέες ιδέες και προϊόντα και δι' αυτών να συμβάλει στην ενδυνάμωση των δεξιοτήτων έρευνας και καινοτομίας στην Ευρώπη.

www.cost.eu

Το COST υποστηρίζεται από το Πρόγραμμα Πλαίσιο Ορίζοντα 2020 της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ευχαριστίες

Το παρόν φύλλο εργασίας βασίζεται στο έργο της Δράσης COST TU1201 Αστικοί Κήποι στις Ευρωπαϊκές πόλεις που υποστηρίχθηκε από το COST (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνεργασίας για την Έρευνα και την Τεχνολογία)

www.urbanallotments.eu

Επισκεφθείτε τους Αστικούς Κήπους στην Ευρώπη:

<https://www.facebook.com/groups/825421310826607/>